

ANYANYELVI KONFERENCIA – 40 ÉV MÉRLEGE

■ „A határok fölött hidat építő magyar–magyar párbeszéd nem a »rendszerváltozás« után vette kezdetét. 1989 után csak az történt, hogy beértek a párbeszéd intézményesülésének feltételei, és szervezettebbé lehetett tenni a dialógust, ezzel együtt eredményesebbé is. Mindennek tudományos konferenciák, kulturális összejövetelek, ifjúsági tanfolyamok és persze könyvek, valamint egy gazdag folyóirat: a *Nyelvünk és Kultúránk* voltak a következményei, egyben az intézményei. Igaz, ez az intézményesülés valóságos történelmi fordulatot jelentett, kialakította a dialógus folytonosságát és rendszerességét, a több országban élő és tevékenykedő magyar értelmiség kölcsönös tájékozódásának és együttműködésének kereteit.” – Így kezdi Pomogáts Béla, az Anyanyelvi Konferencia – hivatalos nevén A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – közelmúltban leköszönt elnöke a hosszú időn át (Lőrincze Lajos után) az ő vezetése alatt Erdélyben is népszerűvé, fontossá vált fórum évtizedeinek összefoglaló értékelését. A magyar–magyar párbeszéd kibontakozásában jelentős szerepet tulajdonít azoknak a magyarországi íróknak (például Ilyés Gyulának, Mészöly Miklósnak, Csoóri Sándornak, Sánta Ferencnek, Czine Mihálynak, Béládi Miklósnak, Ilia Mihálynak, Görömbei Andrásnak), „akik minden lehetséges fórumot felhasználtak a nemzeti irodalom átfogó egységének kinyilvánítására”.

Pomogáts felvázolja az anyanyelvi mozgalom történetét az első debreceni, majd budapesti találkozótól a 2012-es anyagi ellehetetlenülésig. Az első időszakban a magyarországi és az emigrációban élő magyarság dialógusának a megteremtésén volt a hangsúly. Arra pedig, hogy „az Anyanyelvi Konferencia mint mozgalom és mint értelmiségi kezdeményezés meg tudta őrizni magát attól a kézi vezetésnek becézett irányítástól, amely máskülönben általánosan érvényesült, egyszerűen résztvevőinek nemzeti elkötelezettsége és vezetőinek eltökéltsége, egyszersmind józansága adott lehetőséget”.

A kilencvenes években előtérbe került a szomszédos országokban élő magyarsággal

szorosabbra építendő kapcsolat. Az 1992 augusztusában Esztergomban megrendezett VII. Anyanyelvi Konferencia szervezeti változást is hozott (A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága független egyesületként került bejegyzésre), új elnökség alakult, Pomogáts Béla elnökségével, Gál Sándor (Szlovákia), Kántor Lajos (Erdély), Lázár Oszkár (Svédország), Nagy Károly (Egyesült Államok) társelnökké megválasztásával; alelnök Kolczonay Katalin lett. Számos együttműködés jött létre, így a Magyar Írószövetséggel, a Nemzetközi Magyar Filológiai Társasággal, a Duna Televízióval, az EMKÉ-vel, a MÚRÉ-vel, a Csemadokkal, a Magyar Pax Romana Fórummal, az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetemmel, az amerikai Magyar Baráti Közösséggel (Itt-Ott). Közös szervezésben szakmai találkozókra került sor Budapesten, Keszthelyen, Kolozsvárt, Szatmáron, Kassán, Galántán, Szencen, Ungváron, Szabadkán, Eszéken, Lendván. Ifjúsági és gyermektáborokat szerveztek a Balatonnál, Tatán, Sárospatakon. Az Anyanyelvi Konferencia támogatta a magyar nyelvű művelő társaságokat, tanárok eszmecserejét, a kolozsvári Szabédi-napokat, a kassai Fábry-napokat, a Kosztolányi-napokat Szabadkán. Mindez annak a tudatában történt, hogy „a magyar–magyar dialógus és együttműködés jóval fontosabb nemzetpolitikai feladat annál, mintsem hogy a politika vagy pusztán a kormányzat ügye legyen. És csakis a kulturális élet, például az anyanyelvvédő és irodalmi szervezetek tehetik valóban országos és nemzeti üggyé a magyar–magyar párbeszédet.” Ehhez természetesen pénzügyi támogatás is szükséges. Ami egy ideig működött is, noha „az Anyanyelvi Konferencia nem kívánt beállni egyetlen politikai párt mögé sem”.

Nehéz lenne búcsút venni most e munkát önként és önzetlenül felvállalt több száz magyarországi és határokon túl dolgozó pedagógustól, lelkésztől, írótól, tudóstól és művésztől (köztük 15-16 Kossuth-, illetve Széchenyi-díjastól) – zárja összefoglalóját Pomogáts Béla. (*Nyelvünk és Kultúránk*, 2012. 4.)

S. L.